

جنگ‌های امیرالمومنین(ع) به روایت میرفندرسکی

منظومه حماسی و دینی غزوات، در بیان امامت امام علی (ع) و غزوات ایشان تا زمان شهادت در مسجد کوفه توسط کتابخانه مجلس با همکاری کتابخانه تخصصی ادبیات قم منتشر شد.



منظومه حماسی و دینی غزوات، در بیان امامت امام علی (ع) و غزوات ایشان تا زمان شهادت در مسجد کوفه توسط کتابخانه مجلس با همکاری کتابخانه تخصصی ادبیات قم منتشر شد.

به گزارش خبرآنلاین، کتابخانه مجلس با همکاری کتابخانه تخصصی ادبیات در قم وابسته به دفتر آیت الله العظمی سیستانی، #171& غزوات (در جنگ صفین، جمل و نهروان) را منتشر کرد. غزوات (در وقایع صفین، جمل و نهروان): سروده میرزا ابوطالب میرفندرسکی، با تصحیح علیرضا عبدالهی کچوسنگی است.

از تاریخ تولد و درگذشت میرزا ابوطالب فندرسکی اطلاعی در دست نیست تنها مشخص است که در دهه پایانی سده 11 ق دوره میان‌سالی را طی می‌کرده و شاگرد آقا حسین خوانساری و علامه محمدباقر مجلسی بوده است. میرزا ابوطالب از علما و شعرای دوره صفوی و مؤلف آثار متعددی از جمله غزوات حیدری است. غزوات مثنوی‌ای است بر وزن شاهنامه، حدود 5000 بیت، درباره امامت امام علی (ع) و غزوات ایشان تا زمان شهادت ایشان در مسجد کوفه. این منظومه از نظر دقت و صحت مطالب و استفاده از اسناد و مدارک تاریخی، کم نظیر است. رسول جعفریان، ریاست کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی در مقدمه خود بر این کتاب نوشته است:

از علی‌نامه‌ای که در قرن پنجم توسط شاعری شیعی گمنام سروده شده تا علی‌نامه حاضر که اسم غزوات توسط ابوطالب میرفندرسکی سروده شده بیش از ششصد سال فاصله است. در تمام این دوره طولانی، شعر مذهبی شیعی در عمق جامعه ایرانی نفوذ کرد، هرچند بیشتر این اشعار تحت تأثیر اشعار حماسی یا حتی غزل به تدریج رنگ ادبی آن بر رنگ تاریخی‌اش غلبه کرد.

بسیاری از شاعران این دوره، به ویژه قرن هشتم و نهم افزون بر دست‌مایه‌های ادبی‌گانه از قصه‌های تاریخی نیز بهره می‌گرفتند. مضمون بسیاری از آن‌ها نیز فضائل و احادیث روایت شده در فضل‌الامیر المومنین و اهل بیت (ع) بود.

اما آنچه این دو علی‌نامه را بهم پیوند می‌دهد تاریخی بودن آن‌هاست. هر کتاب بسان بسیاری از متون منظوم تاریخی نظیر شاهنامه و ظفرنامه مستوفی تلاش کرده‌اند تاریخ و لو به شکل اساطیری را به تصویر بکشند و وقایع تاریخی را در قالب شعر بریزند و در عین حال دیدگاه‌ها و عواطف خود را نسبت به امام نشان داده و فضل و مرتبت آن بزرگوار را نشان دهند.

یک مقایسه میان این دو اثر که هر دو شرح جنگ‌های دوره امام علی (ع) است، تقید آن‌ها به بیان تاریخ است، گرچه قضاوت در این باره که کدام یک از آن‌ها به واقع تاریخی نزدیک‌تر هستند نیاز تتبع دقیق و تطبیق اطلاعات آن‌ها با متون تاریخی است. در علی‌نامه کهن فراوان نام ابومخنف آمده اما در بسیاری از موارد اطلاعات ارائه شده با آنچه در تواریخ آمده هماهنگ نیست. در این زمینه نگاه بدوی مولف این سطور نشان می‌دهد که تلاش میرفندرسکی بر آن بوده است که در این زمینه تاریخی‌تر رفتار کند. با این حال به دلیل سستی برخی از منابعی که این زمان در دسترس بوده، مانند استفاده از کتاب الفتوح به ویژه ترجمه فارسی آن که داستانی‌تر است، دشواری‌هایی را پدید آورده است.

نکته مهم این است که تاریخی بودن یکی از ابعاد این قبیل متون است، بعد دیگر این اثر جنبه ادبی است که متن حاضر از این جهت متنی قابل تأمل و دلپذیر است. هدف شاعر تاریخ‌نویسی به زبان ادبی است و در کنار محدودیت‌ها در این قبیل آثار زبان شیرین شعر می‌تواند آگاهی‌های مفیدی را به جامعه‌ای که با زبان شعر سروکار دارد منتقل کند. به عبارت دیگر روزگاری که شعر یکی از مهم‌ترین

قالب‌های رسانه ای برای انتقال مفاهیم بوده این متون می‌توانسته بسیار با ارزش باشد هرچند امروزه که قالب‌های دیگری به میدان آمده، همچنان شعر جذابیت خود را دارد.

با این حال و به رغم آن که شخصیت‌های علی‌نامه‌ها در مقایسه با شخصیت شاهنامه، هم واقعی‌تر و هم به مراتب با فضیلت‌ترند پرسش ما این است که چرا همچنان بسان گذشته، شاهنامه جذابیت دارد و این قبیل آثار منظوم مذهبی جنبه عمومی نیافته است؟ این پرسشی است که در درجه نخست باید ادیبان به آن پاسخ دهند، اما فیلسوفان اجتماعی نیز می‌توانند پاسخی برای آن داشته باشند. به هر روی نکته مهمی است که باید در باره آن تأمل کرد.

با چاپ این اثر، یک تحفه در حوزه ادب فارسی در اختیار مشتاقان ادب فارسی قرار می‌گیرد آن هم از زبان دانشمندی فقیه و مورخ که هم در حوزه علمیه شرح لمعه را ترجمه کرده، هم تاریخ و ویژگی‌های زندگی شاه سلطان حسین را نوشته و توانایی خود را بر تاریخ نویسی نشان داده و هم با این اثر، توانایی ادبی - تاریخی خود را به رخ کشیده است. »